

ПЕРЕТИН ЖАХУ ТА КРАСИ: ВІЗУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНИХ ОБРАЗІВ

*Осьмак Д., здобувач вищої освіти
Київський національний університет технологій та дизайну*

У сучасному візуальному мистецтві спостерігається активна тенденція до осмислення складних емоційних станів через взаємодію протилежних естетичних категорій — краси та жаху. Подібне поєднання стає потужним інструментом художнього впливу, апелюючи до глибинних шарів людської психіки, зокрема до підсвідомих страхів, тривожності та екзистенційного досвіду. Візуальні образи, що містять ознаки тривожного, часто не відштовхують, а, навпаки, притягують глядача своєю парадоксальною привабливістю.

Одним із ключових концептів у цьому контексті є поняття “зловісного” (*das Unheimliche*), уведені в науковий обіг Зигмундом Фройдом. Автор пов’язує зловісне з поверненням витісненого, тобто з тим, що водночас знайоме і чуже, комфортне і загрозове [1, с. 237]. Саме завдяки цій подвійності візуальні образи, що поєднують жахливе й естетично довершене, викликають особливу емоційну напругу. Аналогічно, Юлія Крістева у праці «Повістання смислу» аналізує категорію “аб’єкту” як стану тілесного й ментального відторгнення, який часто реалізується у мистецтві через тілесність, розпад, кров, смерть [2, с. 145]. Художні твори, які працюють з цими темами, не лише шокують, але й провокують глядача до саморефлексії, осмислення меж життя і смерті, норми і девіації.

У живописі, фотографії, кіно ми спостерігаємо численні приклади подібного поєднання. Наприклад, у творчості Джоеля-Пітера Віткіна деформоване людське тіло зображується у стилі ренесансного портрета, а композиційна гармонія вступає у діалог із жахливою сутністю зображеного. У фільмах жахів режисерів як-от Даріо Ардженто чи Арі Астер естетика витончених кадрів і кольорових рішень супроводжується насильством, потойбічними проявами, візуалізацією страху. Ці приклади ілюструють, як краса стає не антиподом жаху, а його формою — формою, що дозволяє йому діяти потужніше.

Таким чином, тривожні образи, які одночасно приваблюють і викликають дискомфорт, утворюють нову естетичну якість, де жах і краса не виключають, а підсилюють одне одного. Дослідження цього феномену дозволяє не лише поглибити розуміння сучасного візуального мистецтва, а й осмислити механізми впливу образів на емоційно-психологічний стан людини.

Список використаних джерел

1. Фрейд З. Невроз, психоз и культура / Пер. с нем. — М.: Республика, 1994. — 237 с.
2. Крістева Ю. Повернення аб’єкту. — К.: Основи, 2006. — 272 с.